

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Головним завданням вивчення менеджменту, як наукової дисципліни, є набуття комплексу знань щодо вибору нових форм та методів управління у процесі створення цілісної, ефективної та гнучкої системи управління організацією в умовах постійно змінюваного середовища.

Важливість формування професійних компетентностей у майбутніх фахівців з маркетингу визначається специфікою їхніх професійних обов'язків, інтенсивно зростаючими вимогами міжнародного ринкового середовища до професійної компетентності та формування у них професійних особистісних якостей та ґрунтовних знань.

2. Мета навчальної дисципліни: формування у майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, розуміння концептуальних основ системного управління організаціями, набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

3. Пререквізити. З метою підвищення ефективності засвоєння курсу здобувач вищої освіти має вивчити до початку вивчення курсу «Менеджмент» такі предмети: «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Вступ у спеціальність».

4. Результати навчання: Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 29 «Міжнародні відносини» за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» (освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини») вивчення дисципліни сприяє формуванню:

Загальних компетентностей:

ЗК 4. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК 11. Здатність працювати в команді.

Спеціальних компетентностей:

СК 2. Здатність використовувати базові категорії та новітні теорії, концепції, технології і методи у сфері міжнародних економічних відносин з урахуванням їх основних форм, застосовувати теоретичні знання щодо функціонування та розвитку міжнародних економічних відносин.

СК 16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

Програмних результатів навчання:

ПРН 5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

ПРН 6. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

ПРН 7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 21. Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною так і іноземними мовами.

ПРН 23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма – год.						Заочна форма – год.					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. «Теоретико-методологічні основи менеджменту»												
Тема 1. Сутність, роль та методологічні основи менеджменту	10	3	3	-	-	5						
Тема 2. Історія розвитку менеджменту	9	2	2	-	-	5						
Тема 3. Закони, закономірності та принципи менеджменту	9	2	2	-	-	4						
Разом за змістовим модулем 1	28	7	7	-	-	14						
Змістовий модуль 2. «Види та зміст управлінської діяльності»												
Тема 1. Функції та методи менеджменту	10	3	3	-	-	5						
Тема 2. Планування як загальна функція менеджменту	9	3	3	-	-	4						
Тема 3. Організування як загальна функція менеджменту	9	3	3	-	-	5						
Тема 4. Мотивування як загальна функція менеджменту	9	2	2	-	-	5						
Тема 5. Контролювання як загальна функція менеджменту	9	2	2	-	-	4						
Тема 6. Регулювання як загальна функція менеджменту	10	2	2	-	-	5						
Разом за змістовим модулем 2	56	15	15	-	-	28						
Змістовий модуль 3. «Забезпечення результатів управлінської діяльності»												
Тема 1. Процес управління	9	2	2	-	-	5						
Тема 2. Інформація та комунікації у	9	2	2	-	-	5						
Тема 3. Керівництво та лідерство	9	2	2	-	-	4						
Тема 4. Ефективність менеджменту	9	2	2	-	-	4						
Разом за змістовим модулем 3	36	8	8	-	-	18						
Усього годин	120	30	30	-	-	60						

5.2. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми
1	Зародження світової управлінської думки
2	Управлінська думка в Україні з часів Київської Русі до кінця XIX ст.
3	Розвиток управлінської думки в Україні після 1917 р.
4	Виникнення та розвиток школи наукового управління
5	Адміністративна школа менеджменту
6	Школа психології та людських стосунків
7	Менеджмент на зламі XX – XXI століть
8	Особливості застосування методів менеджменту у ринкових відносинах
9	Планування як загальна функція менеджменту
10	Організування як загальна функція менеджменту
11	Організаційні структури управління
12	Мотивування як загальна функція менеджменту
13	Концептуальні мотиваційні теорії
14	Контролювання як загальна функція менеджменту
15	Регулювання як загальна функція менеджменту
16	Технологія прийняття управлінських рішень
17	Інформація та комунікації у менеджменті
18	Керівництво та лідерство: поняття, сутність та значення
19	Типологія стилів керівництва
20	Організаційні зміни, організаційний розвиток і ефективність менеджменту

Тематика індивідуальних завдань

Назва теми
1. Особливості розвитку та проблеми менеджменту на сучасному етапі становлення ринкової економіки в Україні.
2. Внесок українських вчених у розвиток вітчизняного менеджменту.
3. Системний підхід у менеджменті: причини формування, основні положення та представники.
4. Внесок М.Тугана-Барановського у розвиток науки про менеджмент.
5. Концепції життєвого циклу організації.
6. Організаційна культура як чинник підвищення ефективності діяльності організації.
7. Хоторнський експеримент: сутність, етапи, висновки.
8. Синергія: сутність, види, потенційні наслідки.
9. Функції менеджменту: сутність, умови зародження та особливості застосування.
10. Внесок А.Файоля у розвиток функціонального підходу в менеджменті.
11. Стратегія діяльності організації: сутність, завдання, класифікація.
12. Роль бюджетування в процесі менеджменту.
13. Підходи до оцінювання середовища функціонування організації.
14. Формування систем морального стимулювання на вітчизняних підприємствах.
15. Підходи до оцінювання ефективності організаційних структур управління.
16. Проблеми формування дієвих та реалістичних систем стимулювання працівників.
17. Внесок українських учених у розвиток мотиваційних теорій.
18. Застосування сучасних інформаційних технологій у процесі контролювання.
19. Врахування соціально-психологічних та економічних аспектів при формуванні системи

контролю в організації.
20. Діалектичність зв'язків між методами та функціями менеджменту.
21. Проблеми визначення ефективності впливу методів менеджменту на керовану систему.
22. Методи оптимізації управлінських рішень.
23. Технологія реалізації прийнятих управлінських рішень.
24. Прогнозування як ефективний спосіб оптимізації управлінських рішень.
25. Застосування способів моделювання з метою оптимізації управлінських рішень.
26. Вплив зовнішнього середовища на формування комунікаційних процесів в організації.
27. Роль інформації у забезпеченні процесів комунікацій.
28. Застосування ділового етикету у бізнесі.
29. Ситуація як визначальний чинник вибору оптимального стилю керівництва.
30. Проблеми підбору та застосування методів подолання організаційних конфліктів.
31. Методи формування стресостійкості у менеджерів.
32. Організаційні зміни як об'єкт управління.
33. Способи подолання опору організаційним змінам.
34. Технологія управління організаційним розвитком.
35. Проблеми визначення ефективності діючої в організації системи менеджменту.
36. Механізми застосування японських методів менеджменту.
37. Оцінювання можливостей застосування «моделі Гарцбурга» на українських підприємствах.
38. Формування системи мотивування за шведською моделлю.
39. Сутність системи управління за результатами у фінському менеджменті.
40. Особливості технології французького менеджменту.

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Під час навчальних занять використовуються традиційні та інтерактивні методи навчання:

МН 1 - вербальні методи (лекція, бесіда, диспут, пояснення, розповідь тощо);

МН 3 - наочні методи (демонстрація, ілюстрація);

МН 4 - пояснювально-ілюстративні методи;

МН 5 - проблемно-пошукові методи;

МН 6 - кейс-метод;

МН 8 - ситуаційні завдання;

МН 9 - робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;

МН 10 - самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;

МН 11 - дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, експрес-опитування, рольовий тренінг, аналіз виробничих ситуацій, індивідуальні завдання) відповідь студента та ін. Формою підсумкового контролю є **екзамен**.

Засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- МО 2. індивідуальне опитування;
- МО 3. презентація результатів виконання індивідуальних завдань (творчих, розрахункових, аналітичних);
- МО 4. презентація результатів виконання командних завдань;
- МО 6. ділові ігри;
- МО 7. реферати;
- МО 11. тестування;

- МО 13. модульні контрольні роботи;
- МО 14. підсумковий контроль – екзамен.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, участь у конференції, студентській олімпіаді, лікарняний лист).

Академічна доброчесність. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. Обов'язковим є посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень.

Відвідування занять. Відвідування занять є обов'язковою умовою виконання навчального плану дисципліни. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критеріями оцінювання є:

- при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання основної, додаткової літератури та інших джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової і вітчизняної практики;
- при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання літературних джерел, прикладів та фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Оцінка передбачає такі знання та вміння:

Оцінка	Знання	Уміння
«5» (відмінно) А (90-100 балів)	Здобувач має всебічні і глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни. Засвоїв теоретичні засади управлінської діяльності; специфіку практики управління організаціями; проектування систем менеджменту, тобто формування взаємопов'язаних і взаємодіючих управлінських важелів, які забезпечують управлінський вплив. Досконало знає основну літературу, а також вказівки, положення, нормативні матеріали з менеджменту. Ознайомився з додатковою літературою, рекомендованою програмою. Освоїв зв'язки методів і засобів управління із законами, закономірностями і принципами менеджменту.	Вміє вільно виконувати практичні завдання, передбачені програмою. Вміє використовувати довідники, довідкову літературу, грамотно викладати програмний матеріал. Дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання. Демонструє навички творчого мислення, наукового прийняття рішень у процесі управління підприємством.
«4» (добре) В (80-89 балів) С (70-79 бал)	Здобувач показав повні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їх поповнення і оновлення в процесі подальшого навчання і професійної діяльності. Засвоїв основні завдання системи менеджменту організації в умовах ринкової трансформації вітчизняної економіки. Опрацював основну літературу, рекомендовану програмою, а також вказівки, рекомендації, положення та інші програмні матеріали.	Успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без істотних зауважень. Вміє використовувати на практиці програмні знання, розв'язувати проблемні ситуації, що виникають у виробничо-господарській діяльності підприємств.
«3»	Здобувач має знання лише основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для	Виконує практичні завдання в межах програмних вимог.

<p>(задовільно) D (60-69 бали) E (50-59 балів)</p>	<p>подальшого навчання і наступної роботи за спеціальністю. Ознайомлений з основною літературою, рекомендованою програмою. Допускає помилки у відповідях на теоретичні запитання дисципліни і при виконанні практичних завдань, але володіє необхідними знаннями для виправлення помилок під керівництвом викладача.</p>	<p>Допускає неточності і помилки при розв'язанні виробничих ситуацій. Не володіє навичками системного обґрунтування запропонованих рішень у виробничій діяльності підприємства. Виявляє труднощі при застосуванні знань на практиці.</p>
<p>«2» (незадовільно) Fx (35-49 балів) F (0-34 бали)</p>	<p>Здобувач не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни. Допускає грубі помилки у відповідях. Має недостатні знання для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки.</p>	<p>Не вміє вирішувати передбачені програмою практичні завдання або допускає принципові помилки у їх виконанні. Демонструє невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.</p>

8. Рекомендована література

Основна

1. Гірняк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент: теоретичні основи і практикум. К.: „Магнолія плюс”, Львів: „Новий світ - 2000”, 2003. 336с.
2. Кравченко В.О. Основи менеджменту: навч.посіб.Одеса,Атлант, 2012.212 с.
3. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Основи менеджменту: підручник / 2-е вид., випр., допов. К.: Академвидав, 2007. 464 с.
4. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Теоретичні та прикладні засади менеджменту : навч. посіб. / 3-є вид., допов. і перероб. Л. : Нац. ун-т «Львів, політехніка»; «Інтелект-захід», 2007. 384 с.
5. Менеджмент: теорія і практика: навч. посіб. / А.А. Мазаракі, Г.Є. Мошек, Л.А. Гомба та ін. К. : Атіка, 2007. 564 с.
6. Мельник О.Г., Кузьмін О.Є., Мала Н.Т., Саніна О.Р. Менеджмент: навч.посіб. Львів: Львівська політехніка, 2012. 240 с.
7. Менеджмент: підручник / зад ред.М.Л.Разу. М.: КНОРУС, 2015. 480 с.
8. Основи менеджменту / за ред. А.А.Мазаракі. Харків: Фоліо, 2014. 846 с.
9. Осовська Г.В., Осовський О.А.Менеджмент: підручник. К.: Кондор, 2015. 563 с.
10. Ситник Й.С. Менеджмент організацій: навч.посібник. Львів: «Тріада плюс», Київ: «Алерта», 2008. 456 с.
11. Сладкевич В.П. Сучасний менеджмент організацій: навч. посібник. К.: МАУП, 2007. 488 с.
12. Стахів О.Г., Явнюк О.І., Волощук В.В. Основи менеджменту: навч.посіб. / Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2015. 336 с.
13. Терлецька Н.М., Терлецька Ю.О. Практикум з менеджменту: навч. посібник. Чернівці: Технодрук, 2021. 144с.
14. Федоренко В.Г. Менеджмент: підручник. К.: Алерта, 2015. 492 с.
15. Юрик Н.Є. Історія менеджменту: курс лекцій. Тернопіль: ТНТУ, 2015. 114 с.

Допоміжна

1. Баєва О.В. Основи менеджменту: практикум: навч. посібник. К.: ЦУЛ,2007.524 с.
2. Данюк В.М. Організація праці менеджера: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2006. 276 с.
3. Дідковська Л.Г. Менеджмент: навч.посібник. К.: Алерта, КНТ, 2007.516 с.
4. Клівець П.Г. Менеджмент: теорія і практика: навч.посібник. Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2005. 346 с.
5. Комарницький І.Ф., Терлецька Ю.О. Антикризове управління підприємством: теорія та практика: навч. посіб. Чернівці: ЧНУ, 2015.248 с.

6. Кредісов А.І. Історія вчень менеджменту. К.: ВІРА-Р, 2000. 336с.
7. Мельник А.С. Менеджмент державних установ і організацій: навч.посібник. Тернопіль: Основи, 2006. 317 с.
8. Менеджмент організацій: підручник / Л.І.Федулова, І.В.Сокирник, В.В.Стадник, М.А.Йохна / за ред. Л.І.Федулової. К: Либідь, 2003. 448 с.
9. Менеджмент для магістрів: навч. посіб / за ред. А.А. Єпіфанова. Суми: Університетська книга. 2003. 762 с.
10. Основи менеджменту / М.Мескон, М.Альберт, Ф.Хедоурі. М.: Дело, 2008. 702 с.
11. Подсолонко О. А. Менеджмент: теорія та практика. К.: ЦУЛ, 2003. 370 с.
12. Пушкар Р.М. Менеджмент: теорія та практика. Т.: Карт-бланш, 2003. 490 с.
13. Соболь С.М. Менеджмент: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2005. 225 с.
14. Терлецька Ю.О., Каравчук К.В., Миколишин Ю.С. Чинники забезпечення ефективності механізму управління сучасним підприємством. Інфраструктура ринку. Вип. № 27. 2019. С.228-232. http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/27_2019_ukr/37.pdf
15. Терлецька Ю.О., Блауш Л.С., Терентяк Д.П. Формування концепції розвитку підприємства на засадах ситуаційного управління. *Молодий вчений*. Вип. № 1(77). 2020. С.265-269. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/1/58.pdf>
16. Терлецька Ю.О., Данилюк М.В., Мажар М.І. Адаптація як стратегічний вектор управління підприємством в умовах турбулентності зовнішнього середовища. *Молодий вчений*. Вип. № 1(89). 2021. С.202-206. <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2021/1/1.pdf>
17. Терлецька Ю.О. Клієнтоорієнтованість як чинник формування рівня зрілості системи менеджменту підприємства. *Молодий вчений*. 2022. №7 (107). С.101-104. <https://molodyvchentyi.ua/index.php/journal/article/view/5398/5291>
18. Терлецька Ю.О. Забезпечення життєздатності промислового підприємства: управлінський аспект. *Наукові інновації та передові технології*. Випуск № 7 (21). 2023. С.151-158. <http://perspectives.pp.ua/index.php/nauka/article/view/5371/5402>

9. Інформаційні ресурси

Офіційні сайти органів державного управління України:

1. Державна податкова служба України - <https://tax.gov.ua/>
2. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
4. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
5. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
6. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України - www.nssmc.gov.ua
7. Національний банк України – <http://www.nbu.gov.ua>
8. Фонд державного майна України – <http://www.spfu.gov.ua/>

Офіційні сайти міжнародних фінансових організацій:

1. Всесвітня торговельна організація (WTO) - <http://www.wto.org/>
2. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
3. Європейський банк реконструкції і розвитку - <http://www.ebrd.com/>
4. Європейський інвестиційний банк - <http://www.eib.org/>
5. Міжнародний валютний фонд - <http://www.imf.org/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

1. База українського законодавства в Інтернет – www.lawukraine.com
2. Інститут глобальних стратегій – www.igls.com.ua
3. Інформаційний сервер про Україну – www.uazone.net
4. Консорціум економічних досліджень – www.eurasia.org/eerc/kiev/EERC
5. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – www.ucps.org

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

1. Електронна бібліотека – www.lib.com.ua
2. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича - <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>